

**Οι Ανασταλτικοί Παράγοντες Συμμετοχής στους
Ελληνικούς Παραδοσιακούς Χορούς.**

Δ. Γουλμάρης¹, Φ. Φιλίππου¹, Ι. Κώτης², Μ. Γεντή¹

¹Τ.Ε.Φ.Α.Α., Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης

² Τ.Ε.Φ.Α.Α., Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

Εισαγωγή

Ο χορός ως καλλιτεχνική δημιουργία συνδέεται με την κοινωνία και την ιστορία κάθε τόπου ενώ παράλληλα εξυπηρετεί την ανάγκη του ατόμου για ψυχαγωγία και διασκέδαση¹. Αποτελεί μορφή συλλογικής έκφρασης του λαϊκού πολιτισμού αλλά και μέσο φυσικής άσκησης. Οι παραδοσιακοί χοροί πέρα από το ότι συνεισφέρουν σημαντικά στη διατήρηση και τη μετάδοση της ελληνικής παράδοσης στις επόμενες γενεές, βελτιώνουν την ποιότητα ζωής των συμμετεχόντων μέσω της φυσικής δραστηριότητας.

Η συμμετοχή στους παραδοσιακούς χορούς αυξάνει την ευεξία, την καλή διάθεση και την προσωπική διασκέδαση όσων συμμετέχουν. Η έλλειψη ανταγωνισμού και η βελτίωση της φυσικής κατάστασης μέσα από τον συγκεκριμένο τρόπο δραστηριοποίησης βοηθά άτομα με χαμηλή κινητική δραστηριότητα να ασκούνται μέσω ανάλογων προγραμμάτων παραδοσιακών χορών. Ο χορός μπορεί να θεωρηθεί ως μια δραστηριότητα που καλύπτει τον ελεύθερο χρόνο των πολιτών. Η διασκέδαση, η ανάπτυξη των κοινωνικών συναναστροφών και η βελτίωση της ψυχολογικής διάθεσης όσων συμμετέχουν σε χορευτικές δραστηριότητες αιτιολογούν γιατί ο χορός είναι μια δραστηριότητα αναψυχής².

Η διάδοση και η διατήρηση της ελληνικής λαϊκής μουσικοχορευτικής παράδοσης οφείλεται σε σημαντικό βαθμό στον αυξημένο αριθμό ομάδων παραδοσιακών χορών,

που με τη δράση τους εξασφαλίζουν τη συμμετοχή ενός μεγάλου αριθμού ατόμων. Σύμφωνα με τον Σερμπέζι³ διανύουμε την εποχή των πολιτιστικών συλλόγων. Όλο και περισσότερα άτομα συμμετέχουν σε πολιτιστικούς συλλόγους ή σε σχολές χορού προκειμένου να μάθουν παραδοσιακούς χορούς.

Η αυξημένη προσέλκυση ενηλίκων σε χορευτικές δραστηριότητες καθιστά αναγκαία την διερεύνηση των λόγων που τους αποτρέπουν να συμμετέχουν σε ανάλογες δραστηριότητες. Το θεωρητικό πλαίσιο των ανασταλατικών παραγόντων συμμετοχής σε δραστηριότητες αναψυχής και οι σχετικές έρευνες αποτελούν την βάση διερεύνησης των αιτιών που δεν διευκολύνουν ή αποτρέπουν τους ενήλικες να συμμετέχουν σε χορευτικές δραστηριότητες. Σημαντική είναι η αύξηση των ερευνών σχετικά με τους ανασταλατικούς παράγοντες συμμετοχής σε δραστηριότητες αναψυχής οι οποίοι στοιχειοθετούν μια ογκώδη βιβλιογραφία. Οι ανασταλατικοί παράγοντες αναψυχής αποτελούν ιδιαίτερο γνωστικό πεδίο της έρευνας στο χώρο της αναψυχής⁴. Οι παραπάνω παράγοντες αντιλαμβανόμενοι και εμπειρικοί, αποτελούν τους λόγους παρεμπόδισης των ατόμων να συμμετέχουν ενεργά σε μια δραστηριότητα⁵. Οι ανασταλατικοί παράγοντες αναψυχής εξηγούν τις αλλαγές τάσεις στην αναψυχή στην πάροδο του χρόνου και ερμηνεύουν την απόκλιση στις επιλογές αναψυχής στις διάφορες πληθυσμιακές ομάδες⁶. Η αύξηση των ερευνών για τους ανασταλατικούς παράγοντες αναψυχής παρέχει τα μεθοδολογικά εργαλεία για να ερμηνευθεί ο τρόπος με τον οποίο οι ανασταλατικοί παράγοντες επηρεάζουν τη λήψη αποφάσεων, που αφορούν την αναψυχή⁷.

Μια πρώτη προσπάθεια δημιουργίας ενός μοντέλου ανασταλατικών παραγόντων δραστηριοτήτων αναψυχής πραγματοποιήθηκε από τους Crawford και Godbey⁸, το οποίο στη συνέχεια εξελίχθηκε περισσότερο από τους Crawford Jackson και Godbey⁹. Το παραπάνω μοντέλο έδωσε το θεωρητικό πλαίσιο για τη διεξαγωγή μελλοντικών ερευνών. Μελέτες των Alexandris και Carroll, Jackson και Rucks, και Raymore, Godbey, Crawford και Von Eye¹⁰, εφάρμοσαν το προτεινόμενο μοντέλο δείχνοντας τη σημαντικότητά του κατά την προσπάθεια κατανόησης της σχέσης μεταξύ της φυσικής δραστηριότητας και της συμμετοχής σε δραστηριότητες αναψυχής.

Το 1981 οι Francken και Van Raij¹¹ προσπάθησαν να ταξινομήσουν τους ανασταλατικούς παράγοντες σε δυο μεγάλες κατηγορίες, στους εξωτερικούς και στους εσωτερικούς παράγοντες. Στην πρώτη κατηγορία ανήκουν η γεωγραφική απόσταση,

τα οικονομικά προβλήματα, η έλλειψη χρόνου και η έλλειψη εγκαταστάσεων. Ενώ στην δεύτερη κατηγορία ανασταλτικών παραγόντων ανήκουν οι προσωπικές ικανότητες και έλλειψη ανάλογων δεξιοτήτων, τα διαφορετικά προσωπικά ενδιαφέροντα και η έλλειψη γνώσης της δραστηριότητας.

Κατηγορίες των ανασταλτικών παραγόντων

Στις πρώτες εργασίες τους οι Crawford και Godbey¹² καθορίζουν τρεις σαφείς κατηγορίες ανασταλτικών παραγόντων: την ενδοατομική, τις διαπροσωπικές, και τις δομικές. Το προτεινόμενο μοντέλο επικεντρώθηκε στις δυσκολίες που αντιμετωπίζει το άτομο όταν πρόκειται να συμμετάσχει σε δραστηριότητες αναψυχής κατά τη διαδικασία λήψης της απόφασης.

Η πρώτη κατηγορία περιλαμβάνει τους ενδοατομικούς παράγοντες οι οποίοι αφορούν τις ψυχολογικές στάσεις, ιδιότητες και χαρακτηριστικά του ατόμου καθώς και τις αντιλήψεις του οι οποίες διαμορφώνουν τις προτιμήσεις του. Οι στάσεις και η καταλληλότητα των δραστηριοτήτων αναψυχής όπως αντιλαμβάνονται από το άτομο εντάσσονται σε αυτήν την κατηγορία. Οι αντιλαμβανόμενες ικανότητες και δεξιότητες του ατόμου, η αυτοεκτίμηση, η κόπωση και η προηγούμενη αρνητική επαφή με ένα αντικείμενο της αναψυχής αποτελούν αντίστοιχα παραδείγματα.

Η δεύτερη κατηγορία περιλαμβάνει τους διαπροσωπικούς παράγοντες οι οποίοι σχετίζονται με τη διαπροσωπική αλληλεπίδραση ή την σχέση μεταξύ των ατομικών χαρακτηριστικών. Οι κατάλληλοι συνεργάτες ή φίλοι με τους οποίους το άτομο μπορεί να συμμετέχει στις δραστηριότητες αναψυχής, η άνεση χρόνου, τα χρήματα και οι οικογενειακές υποχρεώσεις αποτελούν συνιστώστες των διαπροσωπικών παραγόντων.

Η τρίτη κατηγορία περιλαμβάνει τους δομικούς και εξωτερικούς παράγοντες οι οποίοι παρεμβάλλονται μεταξύ των επιλεγόμενων δραστηριοτήτων αναψυχής και της ενεργητικής συμμετοχής σε αυτές. Σ' αυτή την κατηγορία παραγόντων εντάσσονται τα προβλήματα που σχετίζονται με υλικοτεχνική υποδομή, τα κατάλληλα προγράμματα, η απουσία πολιτειακής μέριμνας και η διαθεσιμότητα μεταφορών, εγκαταστάσεων και ευκαιριών.

Οι Crawford, Jackson και Godbey¹³, υπογράμμισαν ότι η θεωρία των ανασταλτικών παραγόντων εξελίσσεται μέσω της ερμηνείας των σχέσεων μεταξύ των περιοριστικών κατηγοριών του μοντέλου των ανασταλτικών παραγόντων.

Ο Crawford¹⁴ με τους συνεργάτες του και ο Jackson¹⁵, πρότειναν μια ιεραρχική σειρά μεταξύ αυτών των τριών κατηγοριών των ανασταλτικών παραγόντων ως προς τη βαρύτητα του καθενός. Οι ενδοατομικοί παράγοντες χαρακτηρίζονται ως οι πιο αποτρεπτικοί παράγοντες, ενώ οι δομικοί θεωρούνται ως οι παράγοντες με τη μικρότερη αποτρεπτική ισχύ.

Από αντίστοιχες έρευνες που έγιναν στην χώρα μας από τον Αλεξανδρή¹⁶ και τους συνεργάτες του η κατηγοριοποίηση των ανασταλτικών παραγόντων κατέληξε στους εξής παράγοντες:

α) Σε πολλές έρευνες η έλλειψη χρόνου έχει αναδειχθεί ως ο σημαντικότερος ανασταλτικός παράγοντας που αντιμετωπίζουν τα άτομα σε σχέση με την πιθανή συμμετοχή τους σε δραστηριότητες αναψυχής¹⁷. Οι εργασιακές και οι οικογενειακές υποχρεώσεις καθώς και άλλες κοινωνικές δεσμεύσεις, επιδρούν σημαντικά στον περιορισμό του διαθέσιμου ελεύθερου χρόνου¹⁸.

β) Οι ατομικοί και ψυχολογικοί λόγοι βρέθηκαν σε πολλές έρευνες ότι αποτελούν σημαντικό αποτρεπτικό παράγοντα, καθώς επιδρούν στην προτίμηση, αποτρέποντας τελείως τη συμμετοχή¹⁹.

γ) Σύμφωνα με τον Jackson²⁰ ορισμένα άτομα έχουν περιορισμένο ενδιαφέρον για συμμετοχή, ενώ άλλα επηρεάζονται από δυσάρεστες εμπειρίες που είχαν κατά την συμμετοχή τους σε προγράμματα αναψυχής στο παρελθόν.

δ) Η δυσκολία πρόσβασης στους χώρους αναψυχής και τα οικονομικά εμπόδια αποτελούν σημαντικούς ανασταλτικούς παράγοντες²¹. Κοινωνικές ομάδες όπως μαθητές και οι γυναίκες, επηρεάζονται περισσότερο από οικονομικά προβλήματα και τα προβλήματα πρόσβασης²².

ε) Η αδυναμία εύρεσης παρέας για τη συμμετοχή σε ομαδικές μορφές αναψυχής αποτελεί έναν επιπλέον ανασταλτικό παράγοντα²³. Ο συγκεκριμένος βιώνεται με μεγαλύτερη ένταση από τα άτομα τρίτης ηλικίας και τους νέους²⁴. Η συμμετοχή σε ομαδικές δραστηριότητες αναψυχής αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους παράγοντες παρακίνησης.

στ) Σύμφωνα με έρευνες η προσφορά αθλητικών εγκαταστάσεων και υπηρεσιών αναψυχής στην Ελλάδα δεν είναι ικανοποιητικές. Οι αθλητικές εγκαταστάσεις του δημοσίου και των δήμων έχουν σοβαρές ελλείψεις γεγονός που συνδέεται με την ελλιπή ανάπτυξη των προγραμμάτων αθλητισμού για όλους²⁵.

Το φύλο και οι ανασταλτικοί παράγοντες

Σημαντικός αριθμός ερευνών εξέτασε αν υπάρχουν διαφορές στα δημογραφικά χαρακτηριστικά των ατόμων που συμμετέχουν σε φυσικές δραστηριότητες σε σχέση με τους ανασταλτικούς παράγοντες συμμετοχής²⁶.

Η διερεύνηση της σχέσης ανάμεσα στους ανασταλτικούς παράγοντες συμμετοχής σε δραστηριότητες αναψυχής και δημογραφικών χαρακτηριστικών, όπως το φύλο, η ηλικία, η οικογενειακή κατάσταση και το μορφωτικό επίπεδο, εξετάστηκε από τους Alexandris και Carroll²⁷ και από τους Κουθούρη Αλεξανδρή, Γιοβάνη και Χατζηγιάννη²⁸. Η επεξεργασία των δεδομένων έδειξε ότι οι γυναίκες σε σχέση με τους άνδρες αντιμετωπίζουν περισσότερα ενδοατομικά εμπόδια.

Σε έρευνες που πραγματοποιήθηκαν²⁹ προέκυψε ότι το φύλο, η ηλικία και το επίπεδο μόρφωσης είναι σημαντικοί παράγοντες που επηρεάζουν την αντίληψη των ανασταλτικών παραγόντων συμμετοχής. Έρευνες των Raymore³⁰ και των συνεργατών του και των Alexandris και Carroll³¹ απέδειξαν ότι οι γυναίκες αντιλαμβάνονται με μεγαλύτερη ένταση τους ενδοατομικούς ανασταλτικούς παράγοντες, όπως την έλλειψη ικανοτήτων, την έλλειψη δεξιοτήτων, την έλλειψη αυτοπεποίθησης, και την έλλειψη γνώσεων.

Ακόμη έχει διαπιστωθεί ότι οι γυναίκες συμμετέχουν συχνότερα σε πολιτιστικές δραστηριότητες, ενώ οι άντρες συμμετέχουν συχνότερα στα σπορ και την παρακολούθηση τους³².

Έρευνα των Searle και Jackson³³ απέδειξε ότι στις γυναίκες περιορίζεται η συμμετοχή τους απ' ότι στους άνδρες από παράγοντες όπως είναι η έλλειψη γνώσεων, η έλλειψη παρέας, οι οικογενειακές δεσμεύσεις, η έλλειψη σωματικών ικανοτήτων και η έλλειψη μεταφορικών μέσων.

Σκοπός της έρευνας ήταν η διερεύνηση των παραγόντων που συνθέτουν την έννοια των ανασταλτικών παραγόντων στο χώρο του ελληνικού παραδοσιακού χορού και η διερεύνηση πιθανών διαφορών των παραγόντων σε σχέση με το φύλο.

Μεθοδολογία

Δείγμα

Στην έρευνα πήραν μέρος 339 γονείς των οποίων τα παιδιά συμμετείχαν σε οργανωμένα προγράμματα διδασκαλίας ελληνικών παραδοσιακών χορών. Από αυτούς οι 164 ήταν άνδρες (48,4%) και οι 175 γυναίκες (51,6%). Η εύρεση του δείγματος πραγματοποιήθηκε μέσω τεσσάρων πολιτιστικών φορέων που παρείχαν οργανωμένα μαθήματα ελληνικών παραδοσιακών χορών στην περιοχή των Τρικάλων. Κατά την επιλογή των πολιτιστικών φορέων ελήφθησαν υπόψη τα ακόλουθα κριτήρια: α) στον φορέα θα έπρεπε να υπάρχει χορευτική ομάδα ενηλίκων β) θα έπρεπε να υπάρχει οικονομική συνδρομή και γ) την διδακτική ευθύνη θα έπρεπε να την έχουν αναλάβει Καθηγητές Φυσικής Αγωγής με κύρια ειδικότητα ελληνικούς παραδοσιακούς χορούς.

Συλλογή δεδομένων

Η μέθοδος του self-completed ερωτηματολογίου επιλέχθηκε για τη διερεύνηση των απόψεων των γονέων που έστειλαν τα παιδιά τους στους πολιτιστικούς φορείς για να συμμετέχουν σε μαθήματα ελληνικών παραδοσιακών χορών. Για τη συλλογή των δεδομένων της έρευνας χρησιμοποιήθηκε το ερωτηματολόγιο Alexandris και Carroll³⁴, μετά από σχετική έγκριση. Το συγκεκριμένο ερωτηματολόγιο επιλέχθηκε γιατί διερευνά όλες τις διαστάσεις που συνθέτουν την έννοια των ανασταλτικών παραγόντων, αλλά και επειδή έχει χρησιμοποιηθεί στον ελληνικό χώρο και έχει δώσει ικανοποιητικές κλίμακες αξιοπιστίας και εγκυρότητας.

Το ερωτηματολόγιο αφού προσαρμόστηκε για τις ανάγκες του ελληνικού παραδοσιακού χορού υποβλήθηκε πιλοτικά σε 20 γονείς, με στόχο τον έλεγχο της δομής, τη διασαφήνιση και συμπλήρωση των ερωτήσεων, την παράλειψη των δυσνόητων λέξεων και την καλύτερη διατύπωση των ερωτήσεων. Από την ανάλυση των πιλοτικών δεδομένων οι ερωτήσεις του παράγοντα «έλλειψη ενδιαφέροντος» του αρχικού ερωτηματολογίου συμπεριλήφθηκαν στον παράγοντα «ατομικοί και ψυχολογικοί λόγοι» της παρούσης έρευνας γιατί δεν προέκυπτε (φορτίσεις) ξεχωριστός παράγοντας. Συνολικά το ερωτηματολόγιο περιλάμβανε 25 ερωτήσεις. Κάθε ερώτηση μετρήθηκε με την πενταβάθμια κλίμακα Likert.

Η κλίμακα καταγραφής των ανασταλτικών παραγόντων συμμετοχής γονέων σε οργανωμένα μαθήματα ελληνικών παραδοσιακών χορών αποτελείται από πέντε ενότητες. Η πρώτη ενότητα (έλλειψη χρόνου) περιλαμβάνει 4 ερωτήσεις που σχετίζονται κυρίως με τις εργασιακές και οικογενειακές υποχρεώσεις καθώς και με άλλες κοινωνικές δεσμεύσεις. Η δεύτερη ενότητα (ατομικοί και ψυχολογικοί λόγοι) εξετάζει με 9 ερωτήσεις το επίπεδο φυσικής κατάστασης του συμμετέχοντα, προβλήματα υγείας, την έλλειψη σχετικών ικανοτήτων και τεχνικής που απαιτεί η συμμετοχή σε χορευτικές δραστηριότητες, τον φόβο για πιθανό τραυματισμό και την χαμηλή αυτοεκτίμηση. Η τρίτη ενότητα (προβλήματα εγκαταστάσεων και υπηρεσιών) περιλαμβάνει 5 ερωτήσεις και εξετάζει τις ανεπαρκείς εγκαταστάσεις, τις περιορισμένες ευκαιρίες συμμετοχής και την ελλιπή ενημέρωση για την ύπαρξη προγραμμάτων χορού. Η τέταρτη ενότητα (οικονομικοί και προβλήματα πρόσβασης) διερευνά με 4 ερωτήσεις τις δυσκολίες πρόσβασης στους χώρους χορού καθώς και τα οικονομικά εμπόδια. Η τελευταία ενότητα (έλλειψη παρέας) εξετάζει την αδυναμία εξεύρεσης παρέας για τη συμμετοχή σε χορευτικές δραστηριότητες και περιλαμβάνει 3 ερωτήσεις. Παράλληλα υπήρχαν και ερωτήσεις που αφορούσαν τα δημογραφικά χαρακτηριστικά του δείγματος, όπως το φύλο, την ηλικία, το μορφωτικό επίπεδο και το επάγγελμα.

Διαδικασία

Τα ερωτηματολόγια μοιράστηκαν στα παιδιά στο τέλος του μαθήματος τους μέσα σε φάκελο με σκοπό να συμπληρωθούν από τους γονείς τους και να τα επιστρέψουν στο επόμενο μάθημα. Το ερωτηματολόγιο ήταν ανώνυμο και οι ερευνητές διαβεβαίωσαν τους συμμετέχοντες ότι οι απαντήσεις που δόθηκαν θα ήταν απόλυτα εμπιστευτικές και θα χρησιμοποιηθούν μόνο για επιστημονικούς λόγους.

Αποτελέσματα

Εγκυρότητα και αξιοπιστία του ερωτηματολογίου

Ένας από τους στόχους της έρευνας ήταν η διερεύνηση των παραγόντων που συνθέτουν την έννοια των ανασταλτικών παραγόντων συμμετοχής στο χώρο του ελληνικού παραδοσιακού χορού. Για να ελεγχθεί η δομική εγκυρότητα του ερωτηματολογίου πραγματοποιήθηκε παραγοντική ανάλυση στις 25 ερωτήσεις που

Ερωτήματα	Παράγοντες				
	Οικονομικά και προβλήματα πρόσβασης	Προβλήματα εγκαταστάσεων και υπηρεσιών	Έλλειψη παρέας	Ατομικοί και ψυχολογικοί λόγοι	Έλλειψη χρόνου
1. Δεν έχω το χρόνο λόγω των εργασιακών υποχρεώσεων μου					,85
2. Δεν έχω το χρόνο λόγω των οικογενειακών υποχρεώσεων μου					,81
3. Δεν έχω το χρόνο λόγω των κοινωνικών υποχρεώσεων μου					,66
4. Δεν θέλω να ξοδεύω έτσι τον ελεύθερο μου χρόνο.					,48
5. Αισθάνομαι ήδη πολύ κουρασμένος/η για να συμμετέχω σε κάποιο πρόγραμμα χορού				,73	
6. Φοβάμαι να μην τραυματιστώ				,60	
7. Οι χορευτικές δραστηριότητες πιστεύω ότι θα με κουράζουν πολύ				,69	
8. Δεν είμαι αρκετά επιδέξιος για χορό				,80	
9. Δεν έχω καλή φυσική κατάσταση				,64	
10. Δεν έχω αυτοπεποίθηση στις χορευτικές μου ικανότητες και ντρέπομαι				,78	
11. Δεν μπορώ να παρακινήσω τον εαυτό μου και να ξεκινήσω μαθήματα χορού				,76	
12. Δεν είναι μία από τις προτεραιότητές μου				,60	
13. Δεν αισθάνομαι άνετα να μου κάνουν άλλοι μάθημα				,57	
14. Δεν θα διασκεδάζω όταν θα πηγαίνω για χορό		,64			
15. Δεν υπάρχει ποικιλία προγραμμάτων για να επιλέξω αυτό που μου ταιριάζει		,58			
16. Δεν μου αρέσουν οι δάσκαλοι χορού		,77			
17. Δεν μου αρέσει ο χώρος και διάκοσμος της σχολής		,74			
18. Δεν υπάρχουν αποδυτήρια και εξαερισμός		,65			
19. Η συμμετοχή στα προγράμματα για ενήλικες είναι ακριβή	,69				
20. Δυσκολεύομαι να εξοικονομήσω τα χρήματα που απαιτούνται	,66				
21. Η σχολή χορού είναι μακριά από το σπίτι μου	,72				
22. Μου παίρνει πολύ χρόνο να φτάσω εκεί και δεν βρίσκω πάρκινγκ	,67				
23. Δεν έχω πάντα παρέα			,66		
24. Στους φίλους μου δεν αρέσουν οι χοροί			,61		
25. Στον/η σύζυγο δεν αρέσει η συμμετοχή			,62		
Ιδιοτιμές	8,5	2,1	2,0	1,4	1,1
Διακύμανση %	34,3	8,6	8,3	5,7	4,5
Συνολική διακύμανση %			61,6		

Πίνακας 1. Παραγοντική ανάλυση των ανασταλτικών παραγόντων

εξετάζαν την σχετική έννοια. Η ανάλυση έγινε με τη μέθοδο κύριων συνιστωσών (principal components analysis) και στη συνέχεια ακολούθησε ορθογώνια (varimax) περιστροφή των αξόνων. Ο αριθμός των παραγόντων καθορίστηκε με κριτήριο ότι οι ιδιοτιμές έπρεπε να είναι μεγαλύτερες του 1. Η μικρότερη φόρτιση που χρησιμοποιήθηκε για να διαμοιραστούν οι ερωτήσεις στους παράγοντες ήταν ,40. Το συνολικό ποσοστό διακύμανσης των πέντε παραγόντων είναι 61,6 %. Από την παραγοντική ανάλυση προέκυψαν πέντε παράγοντες (πίνακας 1).

Στον πρώτο παράγοντα (έλλειψη χρόνου) φορτίστηκαν 4 ερωτήματα, στον δεύτερο παράγοντα (ατομικοί και ψυχολογικοί λόγοι) φορτίστηκαν 9 ερωτήματα, στον τρίτο παράγοντα (προβλήματα εγκαταστάσεων και υπηρεσιών) φορτίστηκαν 5 ερωτήματα, στον τέταρτο παράγοντα (οικονομικοί και προβλήματα πρόσβασης) φορτίστηκαν 4 ερωτήματα και τέλος στον πέμπτο παράγοντα που ονομάστηκε έλλειψη παρέας φορτίστηκαν 3 ερωτήματα.

Για να εξεταστεί η συνοχή των ερωτήσεων που συνθέτουν τους πέντε παράγοντες ανασταλτικών παραγόντων συμμετοχής σε ελληνικούς παραδοσιακούς χορούς και κατ' επέκταση να εξεταστεί η αξιοπιστία των παραγόντων πραγματοποιήθηκε ανάλυση αξιοπιστίας. Το test αξιοπιστίας στηρίχθηκε στον υπολογισμό του α του Cronbach.

Στον πίνακα 2 παρουσιάζονται οι αναλύσεις αξιοπιστίας των πέντε παραγόντων οι οποίες έδειξαν ότι οι παράγοντες έχουν ικανοποιητικό βαθμό αξιοπιστίας ($\alpha > ,60$). Όλες οι ερωτήσεις συμβάλλουν θετικά στη βελτίωση της αξιοπιστίας των παραγόντων εκτός από το ερώτημα 4 του πρώτου παράγοντα, το οποίο εξαιρέθηκε λόγω της χαμηλής συνεισφοράς του στην εσωτερική συνοχή.

Παράγοντες	Cronbach's Alfa
Έλλειψη χρόνου	,73
Ατομικοί και ψυχολογικοί λόγοι	,83
Προβλήματα εγκαταστάσεων και υπηρεσιών	,84
Οικονομικοί και προβλήματα πρόσβασης	,81
Έλλειψη παρέας	,78

Πίνακας 2. Ανάλυση αξιοπιστίας των παραγόντων

Από το άθροισμα των σκορ των ερωτήσεων σε κάθε παράγοντα διαιρούμενο δια του αριθμού των ερωτήσεων στον παράγοντα δημιουργήθηκαν πέντε νέες μεταβλητές που αντιπροσωπεύουν τους πέντε παράγοντες ανασταλτικών παραγόντων.

Όπως φαίνεται στον πίνακα 3 ο παράγοντας «προβλήματα εγκαταστάσεων και υπηρεσιών» βιώνεται με την μεγαλύτερη ένταση. Οι παράγοντες «ατομικοί και ψυχολογικοί λόγοι» και «οικονομικοί και προβλήματα πρόσβασης» παρουσίασαν την δεύτερη υψηλότερη τιμή. Ακόμη ο παράγοντας «έλλειψη παρέας» εμφάνισε ελαφρώς χαμηλότερη τιμή ενώ ο παράγοντας «έλλειψη χρόνου» είχε την μικρότερη τιμή.

Παράγοντες	Μ.Ο.	Τ.Α.
Έλλειψη χρόνου	2,6	1,1
Ατομικοί και ψυχολογικοί λόγοι	3,3	1,4
Προβλήματα εγκαταστάσεων και υπηρεσιών	3,7	,48
Οικονομικοί και προβλήματα πρόσβασης	3,3	,08
Έλλειψη παρέας	3,2	,32

Πίνακας 3. Μέσος όρος και τυπική απόκλιση των ανασταλτικών παραγόντων

Διαφορές στις διαστάσεις των παραγόντων σε σχέση με το φύλο

Για να ελεγχθεί αν υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφορά μεταξύ του φύλου των γονέων, ως προς τους ανασταλτικούς παράγοντες, πραγματοποιήθηκαν πέντε T-tests για ανεξάρτητα δείγματα. Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι υπάρχουν διαφορές μεταξύ ανδρών και γυναικών ως προς τις μεταβλητές «Ατομικοί και ψυχολογικοί λόγοι» και «Προβλήματα εγκαταστάσεων και υπηρεσιών» (πίνακας 4).

Από τα αποτελέσματα φάνηκε ότι το εμπόδιο των δυο παραγόντων βιώνετε πιο έντονα και δρα περισσότερο ανασταλτικά στις γυναίκες από ότι στους άνδρες ως προς την πρόθεση τους να συμμετάσχουν σε προγράμματα ελληνικών παραδοσιακών χορών

Παράγοντες	Άνδρες		Γυναίκες	
	t	M.O.±T.A.	M.O.±T.A.	
Έλλειψη χρόνου	1,09	2,6 ± ,69	2,7 ± ,63	
Ατομικοί και ψυχολογικοί	4,50*	3,1 ± ,75	3,5 ± ,77	
Προβλήματα εγκαταστάσεων και υπηρεσιών	2,76*	3,5 ± ,86	3,8 ± ,80	
Οικονομικοί και προβλήματα πρόσβασης	,96	3,2 ± ,94	3,3 ± ,89	
Έλλειψη παρέας	,40	3,2 ± 1,0	3,2 ± ,95	

*p<,05

Πίνακας 4. Διαφορές στους ανασταλτικούς παράγοντες σε σχέση με το φύλο

Συζήτηση

Από τα αποτελέσματα της έρευνας προέκυψε ότι οι παράγοντες των εμποδίων ως προς τη συμμετοχή των γονέων σε προγράμματα παραδοσιακών χορών ακολουθούν τους αντίστοιχους παράγοντες προηγούμενων ερευνών³⁵. Φαίνεται ότι το γενικό μοντέλο ανασταλτικών παραγόντων συμμετοχής σε δραστηριότητες αναψυχής ισχύει και στο χώρο των ελληνικών παραδοσιακών χορών. Το στοιχείο διαφοροποίησης είναι ο παράγοντας «έλλειψη ενδιαφέροντος» ο οποίος στην έρευνα των Alexandris και Carroll³⁶ εμφανίζεται ανεξάρτητος ενώ στην παρούσα έρευνα ενσωματώνεται με τον παράγοντα «ατομικοί και ψυχολογικοί λόγοι». Φαίνεται λογικό γιατί τόσο οι «ατομικοί και ψυχολογικοί λόγοι» όσο και ο παράγοντας «έλλειψη ενδιαφέροντος» κατηγοριοποιούνται στους ενδοατομικούς ανασταλτικούς παράγοντες σύμφωνα με προηγούμενους ερευνητές³⁷. Έτσι δεν είναι απαραίτητο οι παράγοντες να ξεχωρίζουν και να κατηγοριοποιούνται διαφορετικά σε κάθε διαφορετικό πεδίο εφαρμογής.

Ως σημαντικότερο εμπόδιο αναδείχθηκαν τα «προβλήματα εγκαταστάσεων και υπηρεσιών» σε αντίθεση με προηγούμενες έρευνες που πραγματοποιήθηκαν στον ελληνικό χώρο όπου ως πρώτο εμπόδιο εμφανίζεται η «έλλειψη χρόνου³⁸» και η «έλλειψη ενδιαφέροντος³⁹». Πράγματι τα περιορισμένα και πολλές φορές κακώς προσαρμοσμένα εκπαιδευτικά προγράμματα στο ωρολόγιο πρόγραμμα των πολιτιστικών φορέων και οι πρόχειρες και όχι ευχάριστες συνθήκες μαθήματος οδηγούν σε παροχές χαμηλής ποιότητας υπηρεσιών και ενεργούν αποτρεπτικά. Σε έρευνα των Alexandris και Carroll⁴⁰, το εμπόδιο αυτό είχε την δεύτερη θέση σημαντικότητας αποτρέποντας έτσι την συμμετοχή σε προγράμματα αναψυχής στην Ελλάδα. Δεύτεροι ανασταλτικοί παράγοντες σε σημαντικότητα ήταν οι «ατομικοί και

ψυχολογικοί λόγοι» και οι «οικονομικοί και προβλήματα πρόσβασης». Η έλλειψη προγενέστερης χορευτικής γνώσης και εμπειρίας καθώς και η ένταξη τους σε μη κατάλληλη για αυτούς χορευτική ομάδα λειτουργούν αποτρεπτικά για την συμμετοχή των γονέων ασκώντας ψυχολογική πίεση σε αυτούς. Ακόμη η επίδραση του οικονομικού παράγοντα στη συμμετοχή σε χορευτικές δραστηριότητες ενισχύεται από το γεγονός ότι επιλέχθηκαν πολιτιστικοί φορείς με οικονομική συνδρομή. Τέταρτος ανασταλτικός παράγοντας ως προς την συμμετοχή στους ελληνικούς παραδοσιακούς χορούς αναδείχθηκε η «έλλειψη παρέας». Πρόκειται για ένα εμπόδιο που ενεργεί καταλυτικά ιδιαίτερα στους ενήλικες και εμφανίζεται με την ίδια βαρύτητα και σταθερότητα σχεδόν σε όλες τις έρευνες που έχουν γίνει στον ελληνικό χώρο. Τέλος πέμπτος παράγοντας προέκυψε η «έλλειψη χρόνου» σε αντίθεση με προηγούμενες έρευνες όπου ο παράγοντας αυτός ήταν ο πλέον ανασταλτικός ως προς την συμμετοχή.

Τα δεδομένα της έρευνας δείχνουν ότι οι γυναίκες βιώνουν εντονότερα σε σχέση με τους άνδρες τα εμπόδια που σχετίζονται με τους «ατομικούς και ψυχολογικούς λόγους» και με τα «προβλήματα εγκαταστάσεων και υπηρεσιών». Είναι αλήθεια ότι η γενικότερη αντίληψη που επικρατεί για το χορό σε σχέση με το φύλο είναι ότι ο χορός αποτελεί περισσότερο μια γυναικεία υπόθεση. «Ταιριάζει» δηλαδή περισσότερο στο γυναικείο φύλο και χαρακτήρα. Η αντίληψη αυτή δεν είναι συμβατή με το παραπάνω εύρημα της εργασίας.

Είναι γνωστό ότι οι ανασταλτικοί παράγοντες δραστηριοτήτων αναψυχής περιορίζουν ή εμποδίζουν τη συμμετοχή σε αυτές. Μελέτες αναφέρουν ότι τα εμπόδια στη συμμετοχή υπερνικούνται συχνά με επιτυχία. Έτσι οι αντιλαμβανόμενοι ανασταλτικοί παράγοντες μπορεί να μην αποτρέψουν την συμμετοχή σε μια δραστηριότητα⁴¹. Το γεγονός ότι οι άνθρωποι μπορούν να υπερπηδούν τους ανασταλτικούς παράγοντες δραστηριοτήτων αναψυχής⁴² σημαίνει ότι οι ανασταλτικοί παράγοντες δεν είναι στατικοί και μόνιμοι. Μετασχηματίζονται ενεργά και αλλάζουν τις εκδηλώσεις αναψυχής του ατόμου.

Οι υπεύθυνοι φορείς χάραξης πολιτικής και τα στελέχη του χώρου του ελληνικού παραδοσιακού χορού, θα πρέπει όχι μόνο να εξαλείψουν τους παράγοντες που περιορίζουν τη συμμετοχή αλλά και να αναπτύξουν εκείνους τους παράγοντες που θα καταστήσουν την συμμετοχή δυνατή .

Οι επικεφαλής των πολιτιστικών φορέων θα πρέπει να ασχοληθούν και να αφουγκραστούν τις ανάγκες αυτού του σημαντικού τμήματος της «αγοράς» που είναι οι γονείς των παιδιών που ήδη συμμετέχουν στους συλλόγους τους. Οφείλουν να βρουν τρόπους ώστε να εξαλείψουν τους αποτρεπτικούς παράγοντες και να ενισχύσουν με κατάλληλες προτάσεις και προγράμματα την πρόθεση των γονιών για συμμετοχή .

Τέλος η βελτίωση των συνθηκών κάτω από τις οποίες διεξάγονται τα μαθήματα (αποδυτήρια , εξαερισμός, ακουστική, καθαριότητα κ.τ.λ.), τα ευέλικτα οικογενειακά οικονομικά προγράμματα με τις αντίστοιχες εκπτώσεις, η διαφήμιση και η τόνωση του ενδιαφέροντος για τις χορευτικές ομάδες που έχουν προσανατολισμό στην ανάπτυξη των κοινωνικών σχέσεων και την αναψυχή είναι ορισμένες από τις κατευθύνσεις στις οποίες θα πρέπει να στραφούν οι χορευτικές δραστηριότητες των ενηλίκων.

Βιβλιογραφικές σημειώσεις

¹ Hanley, E.: *Ο ρόλος του χορού στους αρχαίους και στους σύγχρονους Ολυμπιακούς αγώνες. Λεύκωμα 26ης Συνόδου Διεθνούς Ολυμπιακής Ακαδημίας*. Αρχαία Ολυμπία, 1986, 251-267.

² Γεντή Μ.: *Η επίδραση παρεμβατικών προγραμμάτων ελληνικών παραδοσιακών χορών και αερόβιας γυμναστικής στην καρδιοαναπνευστική αντοχή και ψυχική διάθεση ενήλικων γυναικών*. Μεταπτυχιακή διατριβή. Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, Κομοτηνή, 2008.

³ Σερμπέζης, Β.: «Τοπικές συμβιωτικές ομάδες και πολιτισμική αλλαγή κατά τον 20ο αιώνα. Η περίπτωση των Σαρακατσάνων της Βαλκανικής», στο: *Η Διαχρονική Εξέλιξη του Παραδοσιακού Χορού στην Ελλάδα. Πρακτικά 1ου Πανελληνίου Συνεδρίου Λαϊκού Πολιτισμού*. Σέρρες 1999, 107-113.

⁴ Jackson, E.: "Research update: Leisure constraints", in: *73 Parks and Recreation* (1991), 18-23.

⁵ Jackson, E. L.: "In the eye of the beholder: A comment on Samdahl & Jekubovich, A critique of leisure constraints: Comparative analyses and understandings", in: *29 Journal of Leisure Research* (1997), 458-468.

⁶ Jackson, E. L.: "Trends in leisure preferences: Alternative constraints-related explanations", in: *15 Journal of Applied Recreation Research* (1990), 129-145.

Jackson, E. L.: "Recognizing patterns of leisure constraints: Results from alternative analyses", in: *25 Journal of Leisure Research* (1993), 129-149.

Jackson, E. L., & Henderson, K. A.: "Gender based analysis of leisure constraints", in: *17 Leisure Sciences* (1995), 31-51.

Shaw, S. M.: "Gender, leisure, and constraint: Towards a framework for the analysis of women's leisure", in: *26 Journal of Leisure Research* (1994), 8-22.

⁷ Jackson & Henderson: "Gender", 31-51.

⁸ Crawford, D., & Godbey, G.: "Reconceptualizing barriers to family leisure", in: *9 Leisure Sciences* (1987), 119-127.

⁹ Crawford, D., Jackson, E., & Godbey, G.: "A hierarchical model of leisure constraints", in: *13 Leisure Sciences* (1991), 309-320.

¹⁰ Alexandris, K., & Carroll, B.: "Demographic differences in the perception of constraints on recreational sport participation: results from a study in Greece", in: *16 Leisure Studies* (1997a), 107-112.

Alexandris, K., & Carroll, B.: "An analysis of leisure constraints based on different recreational sport participation levels: Results from a study in Greece", in: *19 Leisure Sciences* (1997b), 1-15,

Jackson, E. & Rucks, V.: "Negotiation of leisure constraints by junior-high and high-school students:

- An exploratory study”, in: 27 *Journal of Leisure Research* (1995), 85-105.
- Raymore, L., Godbey, G., Crawford, D. & Von Eye, A.: “Nature and process of leisure constraints: An empirical test”, in: 15 *Leisure Sciences* (1993), 99–113.
- ¹¹ Francken, D. & Van Raij, M.: “Satisfaction with leisure time activities”, in: 13 *Journal of Leisure Research* (1981), 337-352.
- ¹² Crawford. & Godbey: “Reconceptualizing barriers”, 119-127.
- ¹³ Crawford, Jackson & Godbey: “A hierarchial model”, 309-320.
- ¹⁴ Crawford, Jackson & Godbey: “A hierarchial model”, 309-320.
- ¹⁵ Jackson: “Recognizing patterns”, 129-149.
- ¹⁶ Alexandris & Carroll: “Demographic differences”, 107-125,
Alexandris & Carroll: “An analysis”, 1-15,
Alexandris, K., Tsorbatzoudis, Ch. & Grouios, G.: “Perceived constraints on recreational sport participation: Investigating their relationship with Intrinsic Motivation, Extrinsic Motivation and amotivation”, in: 34 *Journal of Leisure Research* (2002), 233-252.
- ¹⁷ Carroll, B. & Alexandris, K.: “Perception of constraints and strength of motivation: Their relationship to recreational sport participation in Greece”, in: 29 *Journal of Leisure Research* (1997), 279-299,
Harrington, M., Dawson, D. & Bolla, P.: “Objective and subjective constraints on women's enjoyment of leisure”, in: 15 *Loisir et Societe* (1992), 203-22.
McCarville, R. & Smale, J.: “Perceived constraints to leisure participation within five activity Domains”, in: 11 *Journal of Park and Recreation Administration* (1993), 40-59.
- ¹⁸ Harahoussou, Y.: “Sociocultural influences on Greek women’s involvement in physical Recreation”, in: 31 *International Review for Sociology of Sport* (1996), 219-227.
Jackson.: “Recognizing”, 129-149.
Jackson & Henderson: “Gender”, 31-51.
- ¹⁹ Alexandris, K., Grouios, G., Tsorbatzoudis, Ch. & Bliatsou, A.: “Relationship between perceived constraints and commitment to recreational sport participation of university students in Greece”, in: 2 *International Journal of Management* (2001), 282-296.
- ²⁰ Jackson: “Trends in”, 129-145.
- ²¹ Kay, T. & Jackson, G.: “Leisure despite constraint: The impact of leisure constraints on leisure participation”, in: 23 *Journal of Leisure Research* (1991), 301-313.
- ²² Alexandris & Carroll: “An analysis”, 1-15.
- ²³ Crawford, Jackson & Godbey: “A hierarchial model”, 309-320.
- ²⁴ Jackson: “Recognizing”, 129-149.
McGuire, F. A., Dottavio, D., & O’Leary, J. T.: “Constraints to participation in outdoor recreation across the life span: A nationwide study of limitors and prohibitors”, in: 26 *The Gerontologist* (1986), 538-544.
- ²⁵ Alexandris, K. & Carroll, B.: “Constraints on recreational sport participation in adults in Greece: Implications for providing and managing sport services”, in 13 *Journal of Sport Management* (1999), 317-332.
- ²⁶ Κουθούρης Χ., Αλεξανδρήs Κ., Γιοβάνη Χ. και Χατζηγιάννη: “Ανασταλτικοί παράγοντες συμμετοχής στη χιονοδρομία αναψυχής”, στο 3, 1 *Αναζητήσεις στην Φυσική Αγωγή & στον Αθλητισμό*, (2005), 22-38,
Alexandris & Carroll: «An analysis», 1-15,
Jackson & Henderson: «Gender», 31-51.
McGuire, Dottavio & O’Leary: “Constraints to”, 538-544.
Raymore, Godbey, Crawford & Von Eye: “Nature and”, 99–113.
- ²⁷ Alexandris & Carroll: “An analysis”, 1-15.
- ²⁸ Κουθούρης, Αλεξανδρήs, Γιοβάνη και Χατζηγιάννη: “Ανασταλτικοί”, 22-38.
- ²⁹ Jackson & Henderson: “Gender”, 31-51.
Raymore, Godbey, Crawford & Von Eye: “Nature and”, 99–113.
McGuire, Dottavio & O’Leary: “Constraints to”, 538-544.
- ³⁰ Raymore, Godbey, Crawford & Von Eye: “Nature and”, 99–113.
- ³¹ Alexandris & Carroll: “An analysis”, 1-15.
- ³² Ballo, D., & Harrington, M.: “The leisure experience of women in Ontario”, in: 26 *Journal of Applied Recreation Research*, (1991), 57-74.
- ³³ Searle, M. & Jackson, E.: “Socio-economic variations in perceived barriers to recreation participation among would-be participants”, in: 7 *Leisure Sciences* (1985), 227-249.
- ³⁴ Alexandris & Carroll: “Demographic”, 107-125.

-
- ³⁵ Alexandris & Carroll: “Demographic”, 107-125.
Alexandris & Carroll: “An analysis”, 1-15.
Κουθούρης, Αλεξανδρής, Γιοβάνη και Χατζηγιάννη: “Ανασταλτικοί”, 22-38.
Κουθούρης Χ., Αλεξανδρής Κ. και Γκόλτσιος Κ.: “Ανασταλτικοί παράγοντες συμμετοχής στο ποδόσφαιρο αναψυχής (Γήπεδα μικρών διαστάσεων)”, in: 6 *Φυσική Αγωγή & Αθλητισμός* (2005), 18-32,
Κουθούρης Χ., Τζουβίστα Λ. και Αλεξανδρής Κ. (2006): “Παράγοντες που περιορίζουν τη συμμετοχή στην κολύμβηση αναψυχής”, in: 43 *Άθληση και Κοινωνία* (2006), 48-56.
³⁶ Alexandris & Carroll: “Demographic”, 107-125.
³⁷ Crawford & Godbey: “Reconceptualizing”, 119-127.
Iso-Ahola, S. E., & Mannell, R. C.: “Social and psychological constraints on leisure”, in: M. G. Wade: *Constraints on Leisure* Springfield, IL, Charles C. Thomas 1985, 111-151.
³⁸ Alexandris & Carroll: “Demographic”, 107-125.
Κουθούρης, Αλεξανδρής και Γκόλτσιος: “Ανασταλτικοί”, 18-32.
³⁹ Κουθούρης, Τζουβίστα και Αλεξανδρής: “Παράγοντες”, 48-56.
⁴⁰ Alexandris & Carroll: “Demographic”, 107-125.
⁴¹ Kay & Jackson: “Leisure”, 301-313.
Shaw, S. M. (1994): *Gender*, 8-22.
⁴² Jackson, E., Crawford, D., & Godbey, G: «Negotiation of leisure constraints», in: 15 *Leisure Sciences* (1993), 1-11.
Jackson & Rucks: “Negotiation”, 85-105.